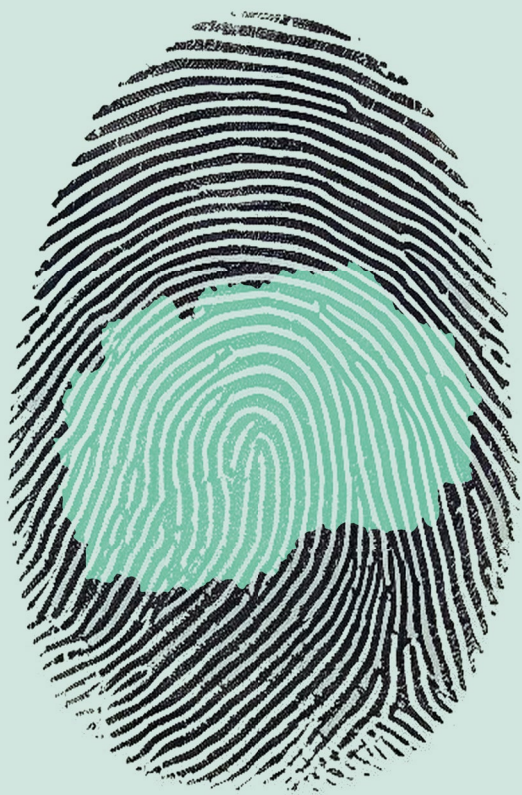

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ПРЕДМЕТИТЕ ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА ВО СУДОВИТЕ

Извештај за оценка
на ефикасноста на
јавното обвинителство и
судовите во борбата
со криминалот во
животната средина и
мониторинг на кривични
дела од областа на
животна средина

Методологија за следење на предметите за животна средина во судовите

Извештај за оценка на ефикасноста на јавното обвинителство и судовите во борбата со криминалот во животната средина и мониторинг на кривични дела од областа на животна средина.

Издавач:
Центар за правни истражувања и анализи

За издавачот:
Лидија Стојкова Зафировска

Уредници:
м-р Никола Јовановски
м-р Сара Марковска

Автори:
Ивана Петковска
Александар Гоџо

Графички дизајн:
Релатив

Скопје, декември 2024

Проект: “Добро владеење во животна средина на Зелена агенда за Западен Балкан” финансиски подржан од Европската Унија.

Имплементатори: Центарот за правни истражувања и анализи заедно со Македонското здружение на млади правници и Фронт 21/42

Овој документ е подготвен во рамки на проектот “Добро владеење во животна средина на Зелена агенда за Западен Балкан” финансиски подржан од Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на авторите и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

Содржина

4	Вовед
6	Предмети од областа за заштита на животната средина
7	Правна рамка и основа
8	Казнени дела од областа на животната средина
10	Важноста на правосудниот систем во заштитата на животната средина
11	Методологија
11	Цели
11	Опсег на мониторинг
12	Методи за собирање податоци
13	Следење на казнена политика
16	Заклучок
17	Податоци од јавни обвинителства и судови
24	Анализа на казнена политика
27	Анализа на правосилни предмети за кривични дела од областа на животната средина и природата

В О В Е Д

Во пресрет на ескалацијата на климатската криза, намалувањето на биолошката разновидност и зголемената деградација на животната средина, судскиот систем се наметна како клучен столб во борбата против еколошката штета.

Судовите ширум светот се повеќе се повикани да пресудуваат сложени случаи во врска со заштита на животната средина кои го вмешуваат јавното здравје, природните ресурси и егзистенцијата на заедницата.

Овој пејзаж што се развива ја демонстрира неопходната улога на судската власт и на правосудството воопшто во толкувањето и спроведувањето на законите за животна средина, обликувањето на политиката за животна средина и барајќи одговорност од приватните и јавните субјекти за прекршувањата на правото на здрава животна средина.

Како што прашањата за животната средина стануваат понагласени, разбирањето на пресекот на правото, општеството и животната средина се од клучно значење за ефективно застапување, креирање политики и јавна свест.

Следењето на случаите за животна средина во судовите претставува можност да се оцени како правните системи реагираат на предизвиците на животната средина и како овие одговори влијаат на поширокото општествено однесување.

Со оваа позадина, овој документ има за цел да развие систематска методологија за следење на случаите за животна средина во судовите, фокусирајќи се на изборот на случаи, собирањето податоци, анализата и импликациите на судските одлуки врз општеството и неговиот развој, со акцент на генералната и специјална превенција.

Особено важен аспект на следењето на криминалот во животната средина се измените на Кривичниот Законик¹ од септември 2023 година, со кои измени се предвидуваат нови кривични дела од областа на животната средина, а најзначајното е новото кривично дело – Екоцид кое предвидува дека: Тој што спротивно на закон, со намера да предизвика штета на животната средина, ќе преземе дејствие или ќе пропушти да преземе дејствие поради кое ќе настане сериозна или широкораспространета или долготрајна штета на животната средина, ќе се казни со казна затвор од најмалку десет години или со доживотен затвор.

Оттаму, многу е важно да се следи постапувањето на јавното обвинителство, но и судовите со ефикасното справување со овој вид на криминалитет.

1 Службен весник на РСМ бр. [188/2023](#) од 07.09.2023 година

Предмети од областа за заштита на животната средина

Судските предмети за заштита на животната средина опфаќаат широк опсег на активности, вклучувајќи:

- спроведување на регулативите за животната средина, и тоа од секаков аспект
 - » регулаторен
 - » кривичен
 - » прекршочен
 - » граѓански
 - » административен итн...
- оспорување на одлуки на државните органи и
- приватни тужби насочени кон решавање на спорови поврзани со штетите на животната средина.

Последните години сме сведоци на зголемување на обемот и сложеноста на таквите случаи, мотивирани од фактори како што се зголемената јавна свест во врска со прашањата за животната средина, појавата на нови правни теории (на пример, одговорност за климата) и глобализацијата на управувањето со животната средина. Овие трендови покренуваат важни прашања за ефикасноста на судските одговори на еколошките барања и сеопфатните теми што произлегуваат од судските пресуди.

Важноста на овој документ лежи во неговиот потенцијал да придонесе кон растечкото поле на истражување кое се обидува да ги оцени правните механизми достапни за заштита на животната средина и социјалната динамика на судските спорови.

Преку истражување на случаите за животна средина преку ригорозна методолошка рамка, ова истражување создава методолошка рамка која понатаму ќе фрли светлина врз:

- еволутивната улога на судството во промовирањето на одговорноста за животната средина,
- факторите кои влијаат на донесувањето судски одлуки и
- пошироките импликации за управувањето со животната средина.

Правна рамка и основа

Правото за животна средина опфаќа широк спектар на закони и други прописи, плански документи, акциони планови итн... насочени кон заштита на природната средина од штета.

Оваа легислативна подлога служи за регулирање на интеракцијата помеѓу човековите активности и активностите односно пропуштањата на правните лица од една и животната средина од друга страна, решавајќи прашања како што се загадувањето, уништувањето на природата и доброта, зачувувањето на ресурсите и јавното здравје.

Правната рамка не е само национална, туку вклучува и меѓународни договори, кои ја одразуваат глобалната природа на прашањата за животната средина.

Казнени дела од областа на животната средина

Еколошките кривични дела се однесуваат на незаконски дејствија кои ѝ штетат на животната средина и прекршуваат различни прописи дизајнирани да ги заштитат природните ресурси. Овие дела може да варираат од загадување и незаконско фрлање опасен отпад до нелегална сеча и лов на заштитени видови. Последиците од таквите дејствија може да бидат сериозни, што доведува до деградација на екосистемот, губење на биолошката разновидност и ризици по јавното здравје.

Еден од најраспространетите форми на криминал во животната средина е загадувањето, кое може да има многу форми, вклучувајќи контаминација на воздухот, водата и почвата. Индустиите може да ги заобиколат еколошките заштитни мерки за да ги намалат трошоците, испуштајќи штетни хемикалии во животната средина. Ова не само што влијае на дивниот свет, туку претставува и сериозни здравствени ризици за заедниците кои живеат во близина.

Незаконското фрлање на отпад е уште едно значајно прашање, каде поединци или компании го фрлаат отпадот на неовластени локации. Оваа практика често се случува во оддалечените области, што доведува до хронични проблеми со загадувањето и влијае на локалните екосистеми. Освен тоа, илегалната трговија со диви животни, поттикната од побарувачката за егзотични миленичиња, традиционална медицина и луксузни стоки, им се заканува на многу видови со истребување и ја нарушува еколошката рамнотежа.

Владите и меѓународните тела ја препознаваат сериозноста на еколошките кривични дела односно делата против животната средина и развиваат построги закони и механизми за спроведување.

Накратко, еколошките кривични дела односно делата против животната средина се издвоени во посебна глава на КЗ и борбата бара повеќеслоен пристап, вклучувајќи цврсто законодавство, спроведување и јавна свест за заштита на идните генерации. Не само животната средина, туку и природата е објект на заштита согласно оваа глава и таа еднакво е ставена под заштита.

Фокусот на оваа методологија се предметите кои се процесуираат од страна на Јавното обвинителство и судовите, а се однесуваат на кривичната материја, поточно кривичните дела од главата КРИВИЧНИ ДЕЛА ПРОТИВ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И ПРИРОДАТА во кои спаѓаат:

- Загадување на животната средина и природата по член 218
- Производство, трговија или употреба на супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка по член 218-а
- Екоцид по член 218-б
- Загадување вода за пиење по член 219
- Производство на штетни средства за лекување добиток или живина по член 220
- Несовесно укажување ветеринарна помош по член 221
- Пренесување заразни болести кај животниот и растителниот свет по член 222
- Загадување на добиточна храна или вода по член 223
- Уништување насади со употреба на штетна материја по член 224
- Узурпација на недвижности по член 225
- Незаконита експлоатација на минерални суровини по член 225-а
- Промена на воден режим по член 225-б
- Пустошење на шума по член 226
- Предизвикување шумски пожар по член 227
- Незаконит лов по член 228
- Неовластено ловење чување и отуѓување диви животни и птици по член 228-а
- Незаконит риболов по член 229
- Загрозување на животната средина и природата со отпад по член 230
- Неовластено прибавување и располагање со нуклеарни материи по член 231
- Недозволено работење на постројки по член 231-а
- Загрозување на околината со бучава, вибрации или нејонизирано зрачење по член 231-б
- Неовластено производство, постапување и промет со опасни материи, штетни организми, семенски материјал или саден материјал по член 232
- Убивање или уништување на заштитени видови на дива флора или фауна по член 232-а
- Неовластено воведување на диви видови во природата по член 232-б
- Неовластено тргување, увезување или превезување дива флора или фауна по член 232-в
- Убивање и мачење животни по член 233
- Уништување на живеалиште по член 233-а
- Тешки дела против животната средина и природата по член 234

Важноста на правосудниот систем во заштитата на животната средина

Правосудниот систем (судови, обвинителство, адвокатура, правобранителство итн.), особено судскиот систем игра клучна улога во спроведувањето на законите за животна средина и обезбедувањето одговорност меѓу поединците и организациите кои може да ги прекршат овие прописи. Главните аспекти од оваа важност вклучуваат:

- Пристап до правда: Судовите обезбедуваат место за поединци, заедници и организации да ги оспорат штетните практики и да бараат правда за штетите на животната средина. Ова вклучува тужби од јавен интерес кои честопати ги покренуваат непрофитни организации или засегнати жители.
- Толкување на законите: Судиите имаат овластување да ги толкуваат законските одредби и регулативите на агенцијата, обликувајќи ја примената и еволуцијата на законот за животна средина. Нивните пресуди можат да ја разјаснат нејаснотијата, да постават правни стандарди и да воспостават преседани кои влијаат на идните случаи.
- Механизми за извршување: Судскиот систем служи како механизам за спроведување на законите за животна средина. Кога регулаторните агенции не успеваат да дејствуваат или кога се случуваат прекршувања, судовите може да наметнат казни, да наредат усогласеност и да наредат напори за санација.
- Урамнотежување на интересите: Судските одлуки често вклучуваат балансирање на интересите на економскиот развој, јавното здравје и заштитата на животната средина. Судовите играат суштинска улога во посредувањето во споровите меѓу засегнатите страни, вклучувајќи ги бизнисите, државата и граѓанското општество.

Правото за животна средина, поддржано од активен судски систем, е од витално значење за решавање на сложените меѓусебни односи меѓу човековите активности и животната средина. Историските случувања во судските спорови за животната средина го отворија патот за поцврсти правни рамки, овозможувајќи поголемо учество на јавноста и одговорност во напорите за заштита на животната средина. Како што се интензивираат глобалните предизвици како климатските промени, улогата на судството во оваа сфера најверојатно ќе стане уште покритична.

Методологија

Во овој документ, имплементираме пристап со мешани методи кој комбинира:

- » квантитативна статистичка анализа со квалитативни студии на случај,
- » мониторинг на активни судски предмети,
- » увид во поединечни предмети со цел да се идентификуваат трендови и
- » тематска анализа на собраните податоци.

Оваа комбинација овозможува сеопфатно испитување на трендовите и моделите во судските спорови за животната средина - како во однос на правните резултати, така и во однос на социјалните влијанија. На крајот на краиштата, со обезбедување на увид во судските одлуки и природата на случаите за животна средина, овој документ има за цел да информира за дискусиите за политиките, да влијае на најдобрите практики во правото за животна средина и да го подобри разбирањето на јавноста за улогата на судството во заштитата на животната средина.

Зголемената распространетост на судските спорови за заштита на животната средина наложува структурна методологија за следење на судските случаи поврзани со прашања од областа на животната средина. Оваа методологија има за цел да обезбеди јасни насоки за истражувачите, креаторите на политики и застапниците за животната средина за тоа како систематски да ги следат, анализираат и толкуваат случаите за животна средина во судовите.

Цели

Целите на оваа методологија се:

- Да се состави база на податоци за еколошки случаи од областа на казнено правната област.
- Да ги анализира трендовите во судските спорови за животната средина.
- Да се процени влијанието на одлуките врз политиката и зачувувањето на животната средина.
- Да се оцени ефективноста на законските рамки во решавањето на еколошките прашања.

Опсег на мониторинг

Мониторингот ќе опфати различни видови случаи на животна средина предвидени со Кривичниот Законик и тоа против правни и физички лица.

Методи за собирање податоци

Собирањето податоци е критична компонента за следење на случаите на животната средина. Ќе се користат следните извори на податоци:

Идентификување извори на информации

- Извештаи на Државен инспекторат за животна средина како државен орган кој е задолжен со вршење надзор во областа,
- Судски предмети односно списи преку јавно достапни бази на податоци за судски случаи, вклучувајќи документи и пресуди,
- Мониторинг на судски рочишта за кривични дела од областа на заштита на животната средина,
- Извештаи,
- Академски извори односно документи кои се фокусираат на правото за животна средина,
- Извештаи на НВО кои често документираат важни случаи кои влијаат на политиката за животна средина.

Критериуми за избор на случај

За да се обезбеди релевантност и интегритет, критериумите за избор ќе вклучуваат:

- Надлежност: Случаи од основни судови, апелациони судови и Врховен суд,
- Предмет: Кривични,
- Значење: Случаи од секаков профил и степен на загрозување, вклучително и такви кои предизвикале големи нарушувања на животната средина или природата,
- Резултати-односно случаи кои покажуваат јасни пресуди кои понатака влијаат на политиките за животна средина.

Техники за собирање податоци

Техниките за собирање на податоци вклучуваат:

- Мониторинг на судски предмети:
 - » преку физичко присуство на рочишта на кривични судски предмети за кривични дела од оваа област,
 - » прибирање на податоци согласно прашалникот за следење на предмети што е подолу концепиран.
- Веб-пребарување: со користење на алатки за пребарување на интернет за да се извлечат податоци од онлајн судски бази на податоци,
- Интервјуа: Спроведување на интервјуа со правни експерти, креатори на политики за да соберат квалитативни податоци, по извршениот мониторинг,
- Увид во правосилни судски предмети,
- Користење на јавно обвинителска и судска статистика.

Следење на казнена политика

Казнените политики, како определени со законите така и во праксата се дизајнирани да се применуваат кога настапува прекршување на законите насочени кон заштита на животната средина.

Овие политики во голема мера варираат во зависност од надлежноста (кривична, прекршочна) и може да ја одразуваат сериозноста на самото дело или пропуштање, намерата на сторителот и потенцијалната или вистинската штета предизвикана врз животната средина и јавното здравје.

Генерална и специјална превенција

Овој концепт има за цел да служи како „Ефект на одвраќање“: Построгите политики за казнување служат како одвраќање и за поединците и за правните лица, охрабрувајќи го почитувањето на законите за животна средина, и обратно.

Ова понатака доведува до размислувања за еколошката правда бидејќи казнената политика сè повеќе ги земаат предвид аспектите на социјалната правда, со акцент на тоа како случаите во областа на животната средина влијаат на заедницата во целина.

Со еден збор, анализата на казнената политика во случаите кои ја тангираат животна средина вклучуваат сложена интеракција на правни принципи, општествени вредности и практични размислувања. Основната цел е да се заштити животната средина и јавното здравје и истовремено да се осигури дека прекршителите се одговорни за своите постапки. Како што се развиваат предизвиците за животната средина, така се развиваат и овие политики, нагласувајќи ја потребата од континуирана евалуација и реформи за да се подобри нивната ефикасност.

Организација и управување со податоци

Развој на бази на податоци

Базата на податоци за систематско организирање на собраните податоци ќе вклучува:

- Информации за случај: Единствени идентификатори на случај, странки, итн.,
- Правна рамка: Релевантни закони, прописи во случаите,
- Исходи: Детални описи на исходите од случајот, вклучувајќи и евентуални издвоени мислења.

Класификација на податоци

За да се олесни анализата, податоците ќе се класифицираат според:

- Вид на еколошки проблем (на пр., квалитетот на воздухот, вода, почва, природа итн..),
- Вид на кривично дело,
- Географски регион (на пр., локален, регионален, меѓународен),
- Сторител и генералии:
 - » Правно лице,
 - » Физичко лице,
 - » Група.
- Заштитено добро кон кое е извршено делото,
- Сторување или пропуштање,
- Умисла или Небрежност,
- Осудителни, Ослободителни, Одбивателни пресуди,
- Преиначени и Потврдени пресуди,
- Вид на Санкција и анализа во кој распон на санкцијата предвидена со закон е таа определена и компарација на казнена политика помеѓу различни судови,
- Должина на постапката односно временски рамки (со цел да се идентификуваат временски трендови од обвинение до правосилно завршување).

Прашалник за предмети

Во рамките на анализата, ќе се користи следниот прашалник за прибирање на податоци од мониторинг на судските рочишта, но и од увидот во правосилните судски предмети со цел да се систематизираат горните постулати:

Општи податоци за предметот	Должина на постапката
Суд: Референтен број на предмет: Кривично дело: Редовна или скратена постапка:	Датум на започнување на судењето: Датум на завршување на судењето:
Профил на обвинетите:	Податоци за одбраната:
Година на раѓање: Место на живеење (пр. град, село): Националност: Државјанство: Образование: Поранешна осудуваност:	Дали има бранител? Дали се определени мерки за обезбедување присуство? Дали има признание на вина?
Казнена политика	
Каков вид на пресуда е изречена? (осудителна, одбивателна, ослободителна) Каква казна е изречена? Дали првостепената пресуда е укината или потврдена? Каква е правосилната пресуда?	

Анализа и толкување на податоци

Квантитативна анализа

- Статистички преглед: Користење на статистички алатки за да се анализираат трендовите во однос на зачестеноста, видовите и исходите на случаите со текот на времето.
- Вкрстување на Квантитативните податоци помеѓу себе.
- Анализа на трендови: Графички прикази за визуелизирање на трендовите во судските спорови за животната средина.

Квалитативна анализа

Квалитативната анализа содржи:

- Анализа на содржина: квалитативно испитување на списите, пресудите и мислењата за да се извлечат теми и основни импликации за политиката за животна средина.
- Студии на случај: Развивање на продлабочени студии на случај за значајни случаи за да се анализираат нивните сложени аспекти и пошироките влијанија.

Компаративна анализа

Споредување на судски постапки низ разните нивоа на надлежност со цел да се идентификуваат најдобрите практики и предизвици во овие спорови низ судските инстанции.

Ангажман и вклученост на засегнатите страни

За да се збогати процесот на собирање и анализа на податоци, важно е да се даде исто така и приоритет на ангажман на засегнатите страни, како на пример странки, јавно обвинителство, адвокатура, државни институции итн.

Градење партнерства

Соработка со со универзитети, истражувачки институции, еколошки невладини организации и правни организации за пристап до ресурси од оваа област.

Заклучок

Овој документ прикажува анализа односно извештај за оценка на ефикасноста на јавното обвинителство и судовите во борбата со криминалот во животната средина и мониторинг на кривични дела од областа на животна средина, кој во себе вклучува и методологија за следење на случаите за животна средина во судовите, признавајќи дека судството игра витална улога во справувањето со еколошките предизвици и спроведувањето на правната заштита.

Пристапот со мешани методи, комбинирајќи квантитативни и квалитативни анализи, е структуриран за да обезбеди сеопфатна слика за трендовите во судските спорови за животната средина, откривајќи не само како судовите ги толкуваат и спроведуваат законите, туку и како општествените промени влијаат на правните резултати.

Со систематско испитување на податоците од случаите, судското резонирање и искуствата на засегнатите страни, овој документ има за цел да ги расветли комплексноста околу правните дејствија преземени за заштита на животната средина.

Наодите од ова истражување ќе имаат неколку важни импликации.

Прво, разбирањето на трендовите во судските спорови за заштита на животната средина го подобрува капацитетот за застапување преку идентификување:

- Кои прашања најчесто се предмет на судски спор, односно се предмет на судска заштита,
- Исходите од овие случаи и преовладувачкиот судски став кон еколошките регулативи како и
- Колку измените на Кривичниот Законик и воведувањето на нови кривични дела се применуваат во праксата.

Овие информации може да ги поттикне јавното обвинителство во градењето на својата политика на гонење, но и еколошките организации, па секако и креаторите на политики подобро да ги насочат своите напори за подобрување на правната заштита и пристапот до правдата.

Второ, резултатите од случаите за животна средина можат да помогнат во законодавните и политичките иницијативи. Со прецизно утврдување на правни аргументации и користење на образложенијата во одлуките, засегнатите страни можат да утврдат каде можеби ќе треба да се ревидираат постоечките закони или каде би можеле да се воведат нови законски мерки. Како што предизвиците за животната средина продолжуваат да се развиваат, темелното разбирање за тоа како судовите реагираат на овие прашања ќе биде од суштинско значење во формулирањето на одговорни правни рамки.

Крајно, но не помалку важно, квалитативните податоци ќе дадат непроценлив увид во искуства на оние кои се погодени од штетите на животната средина.

Податоци од јавни обвинителства и судови

Број и вид на предмети во 2022 и 2023 година

Јавно обвинителство

Пријавени лица

Податоците од Годишниот извештај за 2023 година на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија ги даваат следните податоци:

- во 2022 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната средина и природата пријавени се 300 лица
- во 2023 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната средина и природата пријавени се 224 лица

2023 година споредена со 2022 година има 76 лица помалку пријавени.

Лица ироштив кој е иоднесено обвинение

- во 2022 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната средина и природата поднесено е обвинение против 152 лица,
- во 2023 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната средина и природата поднесено е обвинение против 89 лица

2023 година споредена со 2022 година има 63 лица помалку обвинети.

Донесени иресуди ио иовод иоднесени обвиненија

- во 2022 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната врз основа на поднесените обвиненија донесени се 95 пресуди
- во 2023 година за главата XXII од КЗ – Кривични дела против животната врз основа на поднесените обвиненија донесени се 162 пресуди

2023 година во споредба со 2022, евидентно е зголемен бројот на донесени пресуди по овој вид на предмети

Забелешка:

Овие податоци се земаат на годишно ниво, што значи дека датумот на обвинување и датумот на пресудување немора да коинцидираат за определен предмет, со оглед дека предметите за кои се поднесуваат обвиненија, немора да значи дека завршуваат во истата година.

Консеквентно на ова, бројот на донесени пресуди може да се однесува и на подигнати обвиненија во поранешни години, кои резултирале со судски одлуки во 2022/2023.

Во текот на анализата, исто така се побарани податоци од Основен кривичен суд Скопје, како суд со најголем број на предмети и тоа правосилни предмети за кривични дела од областа на животна средина во период 01.01.2010-31.05.2024.

Ваквиот податок може да фрли светло по однос на неколку прашања:

- Зачестеност на предмети од областа на дела против животната средина
- Најчести дела кои се предмет на обвинување и пресудување
- Висина на изречена кривична санкција

Примени предмети во Основниот кривичен суд Скопје за кривични дела од животна средина- од 01.01.2010-31.05.2024

	Број на предметот	Година на уписникот	Примен на ден	Основ - поднесок
1	К-2871/10	2010	30.07.2010	Незаконит лов
2	К-3213/10	2010	20.09.2010	Незаконит лов
3	К-436/10	2010	04.02.2010	Незаконит лов
4	К-1450/11	2011	09.05.2011	Мачење животни
5	К-833/12	2012	21.03.2012	Загадување на добиточна храна или вода
6	К-1450/12	2012	08.05.2012	Незаконит лов
7	К-1471/13	2013	13.05.2013	Мачење животни
8	К-437/13	2013	12.02.2013	Узурпација на недвижности
9	К-1316/13	2013	26.04.2013	Узурпација на недвижности
10	К-3606/14	2014	13.11.2014	Пустошење на шума
11	К-1033/14	2014	01.04.2014	Мачење животни
12	К-534/15	2015	13.02.2015	Пустошење на шума
13	К-3484/15	2015	30.11.2015	Пустошење на шума
14	К-55/15	2015	05.01.2015	Незаконит риболов
15	К-775/15	2015	05.03.2015	Узурпација на недвижности
16	К-984/15	2015	23.03.2015	Незаконит лов
17	К-1325/15	2015	22.04.2015	Мачење животни
18	К-1463/15	2015	08.05.2015	Пустошење на шума
19	К-1873/16	2016	13.09.2016	Мачење животни
20	К-73/16	2016	05.01.2016	Мачење животни
21	К-983/16	2016	26.04.2016	Пустошење на шума
22	К-150/16	2016	15.01.2016	Пустошење на шума
23	К-1859/16	2016	07.09.2016	Незаконит риболов
24	К-1834/16	2016	05.09.2016	Мачење животни
25	К-1628/16	2016	29.07.2016	Незаконит риболов
26	К-1796/17	2017	27.11.2017	Незаконит риболов
27	К-1400/18	2018	23.07.2018	Мачење животни
28	К-853/18	2018	24.04.2018	Пустошење на шума
29	К-69/18	2018	04.01.2018	Мачење животни
30	К-1168/18	2018	11.06.2018	Незаконит риболов
31	К-1341/18	2018	12.07.2018	Пустошење на шума
32	К-598/18	2018	20.03.2018	Незаконит риболов
33	К-266/18	2018	06.02.2018	Узурпација на недвижности

34	K-90/18	2018	05.01.2018	Незаконит риболов
35	K-643/19	2019	04.04.2019	Пустошење на шума
36	K-1013/19	2019	28.05.2019	Незаконит риболов
37	K-620/19	2019	01.04.2019	Мачење животни
38	K-2398/20	2020	04.09.2020	Загадување на животната средина и природата
39	K-325/20	2020	07.02.2020	Пустошење на шума
40	K-2699/20	2020	19.10.2020	Узурпација на недвижности
41	K-3070/20	2020	23.11.2020	Незаконит риболов
42	K-909/21	2021	05.04.2021	Мачење животни
43	K-77/21	2021	12.01.2021	Незаконит риболов
44	K-1592/21	2021	15.06.2021	Незаконит риболов
45	K-598/21	2021	05.03.2021	Пустошење на шума
46	K-2746/21	2021	11.11.2021	Мачење животни
47	K-3079/21	2021	28.12.2021	Тешки дела против животната средина
48	K-1393/21	2021	26.05.2021	Узурпација на недвижности
49	K-1366/22	2022	20.06.2022	Мачење животни
50	K-4/22	2022	04.01.2022	Незаконит риболов
51	K-510/23	2023	24.02.2023	Мачење животни
52	K-1946/23	2023	15.09.2023	Узурпација на недвижности
53	K-1243/23	2023	18.05.2023	Узурпација на недвижности
54	K-1042/24	2024	27.05.2024	Мачење животни
55	K-529/24	2024	08.03.2024	Загадување на животната средина и природата
56	K-534/24	2024	11.03.2024	Мачење животни

Примени дела според вид на кривично дело

Решени предмети за кривични дела
од животна средина-од 01.01.2010-31.05.2024

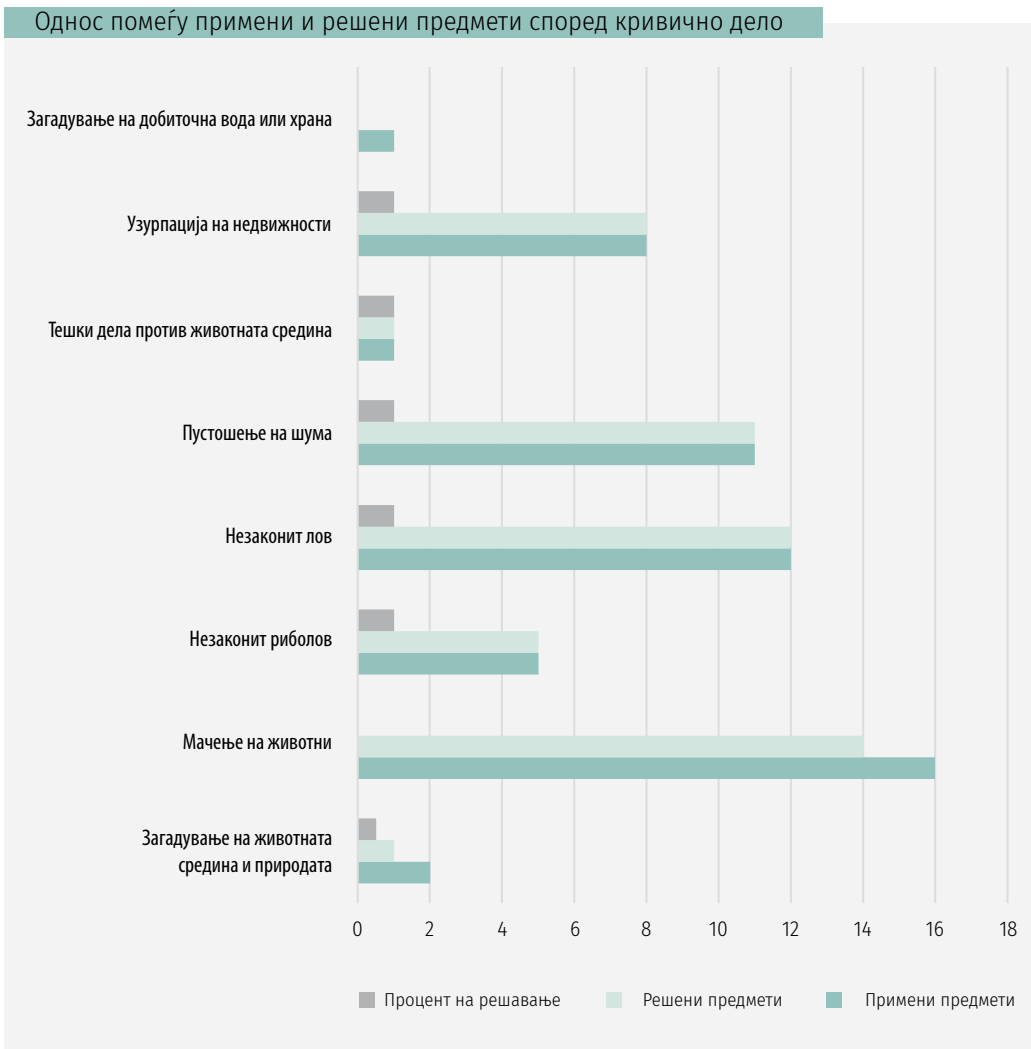
	Број на предметот	Основ - поднесок	Датум на верификација
1	К-436/10	Незаконит лов	08.02.2010
2	К-3213/10	Незаконит лов	22.11.2010
3	К-2871/10	Незаконит лов	08.04.2011
4	К-1450/11	Мачење животни	16.05.2011
5	К-833/12	Загадување на добиточна храна или вода	16.10.2012
6	К-1450/12	Незаконит лов	11.02.2013
7	К-1471/13	Мачење животни	01.10.2013
8	К-1316/13	Узурпација на недвижности	10.10.2013
9	К-437/13	Узурпација на недвижности	16.01.2014
10	К-1033/14	Мачење животни	22.05.2014
11	К-3606/14	Пустошење на шума	22.12.2014
12	К-55/15	Незаконит риболов	04.02.2015
13	К-984/15	Незаконит лов	21.04.2015
14	К-534/15	Пустошење на шума	06.05.2015
15	К-1325/15	Мачење животни	11.06.2015
16	К-1463/15	Пустошење на шума	20.01.2016
17	К-3484/15	Пустошење на шума	22.02.2016
18	К-150/16	Пустошење на шума	01.03.2016
19	К-73/16	Мачење животни	11.03.2016
20	К-983/16	Пустошење на шума	20.05.2016
21	К-775/15	Узурпација на недвижности	19.09.2016
22	К-1859/16	Незаконит риболов	30.09.2016
23	К-1628/16	Незаконит риболов	14.02.2017
24	К-1834/16	Мачење животни	25.04.2017
25	К-1873/16	Мачење животни	19.05.2017
26	К-1796/17	Незаконит риболов	21.03.2018
27	К-266/18	Узурпација на недвижности	26.03.2018
28	К-90/18	Незаконит риболов	30.03.2018
29	К-69/18	Мачење животни	04.04.2018
30	К-598/18	Незаконит риболов	08.06.2018
31	К-1400/18	Мачење животни	23.04.2019
32	К-1341/18	Пустошење на шума	30.04.2019

33	K-1013/19	Незаконит риболов	21.06.2019
34	K-620/19	Мачење животни	26.07.2019
35	K-853/18	Пустошење на шума	14.10.2019
36	K-643/19	Пустошење на шума	22.11.2019
37	K-1168/18	Незаконит риболов	19.02.2020
38	K-325/20	Пустошење на шума	10.11.2020
39	K-3070/20	Незаконит риболов	14.01.2021
40	K-2398/20	Загадување на животната средина и природата	26.03.2021
41	K-77/21	Незаконит риболов	20.04.2021
42	K-1592/21	Незаконит риболов	04.10.2021
43	K-1393/21	Узурпација на недвижности	10.11.2021
44	K-2746/21	Мачење животни	01.02.2022
45	K-4/22	Незаконит риболов	07.02.2022
46	K-909/21	Мачење животни	25.02.2022
47	K-3079/21	Тешки дела против животната средина	20.05.2022
48	K-1366/22	Мачење животни	22.07.2022
49	K-598/21	Пустошење на шума	09.01.2023
50	K-1243/23	Узурпација на недвижности	14.06.2023
51	K-510/23	Мачење животни	16.06.2023
52	K-2699/20	Узурпација на недвижности	29.08.2023
53	K-1946/23	Узурпација на недвижности	27.12.2023

Решени предмети според вид на казнено дело

Однос помеѓу примени и решени предмети според вид на казнено дело

Анализа на казнена политика

Период од 2010 година до Мај 2024

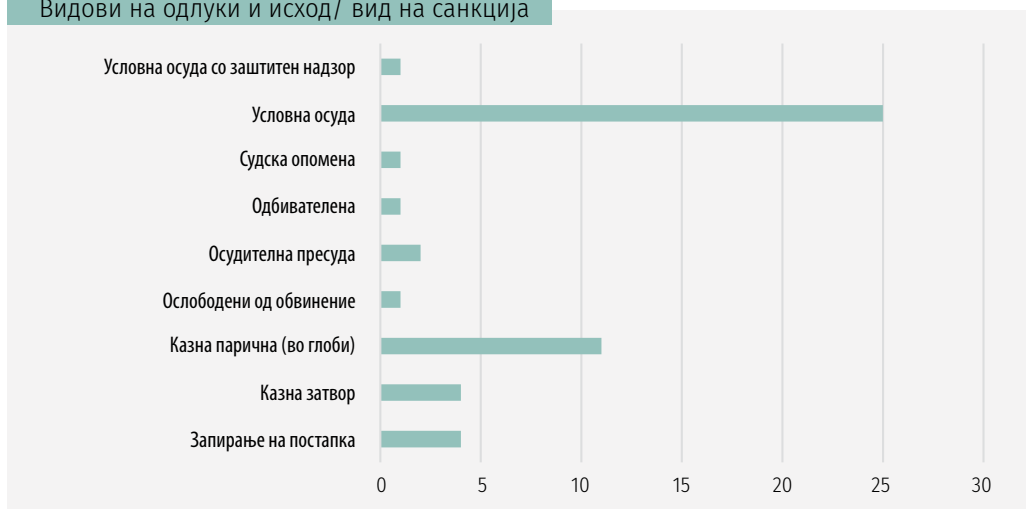
Правосилно завршени предмети за кривични дела од областа на животна средина во период 01.01.2010-31.05.2024 во Основен Кривичен суд Скопје²

	Број на предметот	Основ - поднесок	Датум на правосилност	Вид процесирана одлука за лице
1	К-1873/16	Мачење животни	13.06.2017	Запирање на постапка
2	К-325/20	Пустошење на шума	01.12.2020	Запирање на постапка
3	К-3079/21	Тешки дела против животната средина	12.09.2022	Запирање на постапка
4	К-833/12	Загадување на добиточна храна или вода	09.11.2012	Запрена постапка
5	К-1450/12	Незаконит лов	05.03.2013	Запрена постапка
6	К-775/15	Узурпација на недвижности	28.12.2016	Казна затвор
7	К-77/21	Незаконит риболов	07.05.2021	Казна затвор
8	К-437/13	Узурпација на недвижности	12.02.2014	Казна затвор
9	К-1243/23	Узурпација на недвижности	17.01.2024	Казна затвор
10	К-620/19	Мачење животни	26.07.2019	Казна парична(во глоби)
11	К-1400/18	Мачење животни	23.04.2019	Казна парична(во глоби)
12	К-510/23	Мачење животни	26.09.2023	Казна парична(во глоби)
13	К-1628/16	Незаконит риболов	14.02.2017	Казна парична(во глоби)
14	К-1592/21	Незаконит риболов	20.12.2021	Казна парична(во глоби)
15	К-1366/22	Мачење животни	22.07.2022	Казна парична(во глоби)
16	К-1471/13	Мачење животни	14.11.2013	Казна парична(во глоби)
17	К-2699/20	Узурпација на недвижности	12.04.2024	Казна парична(во глоби)
18	К-2746/21	Мачење животни	14.03.2022	Казна парична(во глоби)
19	К-909/21	Мачење животни	23.03.2022	Казна парична(во глоби)
20	К-1393/21	Узурпација на недвижности	06.12.2021	Казна парична(во глоби)
21	К-534/15	Пустошење на шума	04.06.2015	Ослободени од обвинение
22	К-1450/11	Мачење животни	01.06.2011	Осудителна пресуда
23	К-2871/10	Незаконит лов	28.03.2011	Осудителна пресуда
24	К-266/18	Узурпација на недвижности	24.04.2018	Се отфрла
25	К-1168/18	Незаконит риболов	05.03.2020	Судска опомена
26	К-55/15	Незаконит риболов	04.02.2015	Условна осуда
27	К-73/16	Мачење животни	11.03.2016	Условна осуда
28	К-984/15	Незаконит лов	30.07.2015	Условна осуда

² Основен Суд Скопје 1 пременуван во Основен Кривичен суд Скопје.

29	K-909/21	Мачење животни	23.03.2022	Условна осуда
30	K-598/21	Пустошење на шума	19.09.2023	Условна осуда
31	K-983/16	Пустошење на шума	20.05.2016	Условна осуда
32	K-69/18	Мачење животни	04.04.2018	Условна осуда
33	K-90/18	Незаконит риболов	30.03.2018	Условна осуда
34	K-1013/19	Незаконит риболов	21.06.2019	Условна осуда
35	K-1796/17	Незаконит риболов	21.03.2018	Условна осуда
36	K-1033/14	Мачење животни	22.05.2014	Условна осуда
37	K-1243/23	Узурпација на недвижности	17.01.2024	Условна осуда
38	K-1325/15	Мачење животни	22.09.2015	Условна осуда
39	K-1341/18	Пустошење на шума	12.06.2019	Условна осуда
40	K-1463/15	Пустошење на шума	29.02.2016	Условна осуда
41	K-150/16	Пустошење на шума	31.08.2016	Условна осуда
42	K-1592/21	Незаконит риболов	20.12.2021	Условна осуда
43	K-4/22	Незаконит риболов	28.02.2022	Условна осуда
44	K-1834/16	Мачење животни	15.06.2017	Условна осуда
45	K-1859/16	Незаконит риболов	30.09.2016	Условна осуда
46	K-1946/23	Узурпација на недвижности	26.01.2024	Условна осуда
47	K-2398/20	Загадување на животната средина и природата	27.04.2021	Условна осуда
48	K-3070/20	Незаконит риболов	14.01.2021	Условна осуда
49	K-3484/15	Пустошење на шума	22.02.2016	Условна осуда
50	K-3606/14	Пустошење на шума	22.12.2014	Условна осуда
51	K-643/19	Пустошење на шума	10.01.2020	Условна осуда со заштитен надзор

Видови на одлуки и исход/ вид на санкција

Период од почеток на 2018 до Мај-2024

Основен кривичен суд Скопје

Според податоците на Основниот кривичен суд Скопје, во периодот од 2018 заклучно со мај 2024 година изречени се 29 правосилни пресуди за кривични дела против животната средина и природата.

Преглед на кривични санкции

Условна осуда

Од тие најмногу се изречени условни осуди и тоа во 13 предмети,

Парична казна

Парична казна е изречена во 9 предмети,

Затвор

само 2 пресуди се со ефективна казна затвор.

Други видови на санкции/мерки

Во овој период се донесени:

- 1 пресуда со судска опомена
- 1 пресуда со условна осуда со заштитен надзор.

Запрени постапки/одбиени обвиненија

Во овој период 2 постапки по поднесено обвинение се запрени, а за 1 е одбиено обвинението.

Анализа на правосилни предмети за кривични дела од областа на животната средина и природата

Број на предмет К-2398/20 – Основен кривичен суд Скопје

Вид на постапка - Обвинителен предлог

Кривично дело - член 230 од Кривичниот Законик - Загрозување на животната средина и природата со отпад

Овој кривичен предмет е заведен во Основниот кривичен суд Скопје по поднесен обвинителен предлог од страна на Основното јавно обвинителство Скопје. Обвинителниот предлог е поднесен на ден 04.09.2020 година за кривично дело по член 230 од Кривичниот Законик - Загрозување на животната средина и природата со отпад.

Овој член предвидува дека тој што со оставање, фрлање, собирање, со непрописно транспортирање на една или повеќе поврзани пратки, со преработка или отстранување на отпадот, со создавање на депонии спротивно на прописите за заштита на животната средина, пропуштање на вршење надзор над собирањето, со транспортот и преработката, со непрописно управување со отпадот, или на друг начин ќе предизвика или може да предизвика значително оштетување на квалитетот на почвата, воздухот или водата или опасност за животот или здравјето на луѓето или уништување на растителен или животински свет во поголеми размери, или на ретки видови на растенија или животни, ќе се казни со затвор од една до пет години.

Фактичка состојба/Инкриминирани дејствија

Во овој предмет согласно фактичката состојба опишана во обвинителниот предлог обвинетиот се товари дека фрлал отпад – мешан комунален отпад (градежен шут) во општина Шуто Оризари и со тоа предизвикал оштетување на квалитетот на почвата.

Пријавител - градоначалник на Општина.

Кривичната пријава против овој сторител е поднесена од страна на градоначалникот на општината, а дополнително општината во текот на судската постапка има статус на оштетено лице кое понатаму предјавува оштетно побарување. Со оглед дека за ова кривично дело во време на сторување на истото запретената казна затвор е од 1 до 5 години, кривичната постапка се води според правилата на скратената постапка. Меѓутоа, мора да се напомене дека со измените на Кривичниот Законик во 2023 година оваа казна е зголемена и сега највисоката запретената казна за ова кривично дело е до 10 години. Судието по овој предмет започнува по речиси поминат 1 месец од поднесување на обвинителниот предлог, а целата судска постапка трае околу 5 месеци.

Сторител-физичко лице од машки пол, возраст 24 години

Што се однесува до профилот на сторителот на ова кривично дело, истото претставува лице од машки пол на возраст од 24 години во време на извршување на делото. Според податоците, станува збор за жител на урбано градско подрачје, државјанин на Република Северна Македонија со завршено средно образование и претходно неосудуван.

Одбрана-без бранител

Во текот на судската постапка, обвинетиот нема ангажирано адвокат, што не е спротивно на Законот за кривичната постапка бидејќи истиот може самиот да се брани доколку е запретена казна до 5 години затвор.

Тек и завршување на постапката:

признание на вина по започнување на главна расправа.

Овој судски процес по неколку одлагања на рочиштата, завршува на едно одржано рочиште на кое обвинетиот признава вина дека го сторил делото што му се става на товар и истиот е свесен за последиците од ваквото признание.

Судска одлука и санкција: Пресуда по признание

Судот, по даденото признание на истото рочиште носи пресуда со која го огласува обвинетиот за виновен и му изрекува алтернативна мерка условна осуда казна затвор во рок од 1 година која нема да се изврши доколку обвинетиот не стори ново кривично дело во наредните 3 години.

Постапка по правни лекови: Нема

На оваа пресуда, не е поднесена жалба од странките во постапката и истата е веќе правосилна.

Вид на постапка - Обвинителен предлог

Судската постапка за овој предмет е отворена откако е поднесен обвинителен предлог од страна на Основното јавно обвинителство Скопје на 08.03.2024 година за кривичното дело по член 230 од Кривичниот Законик - Загрозување на животната средина и природата со отпад конкретно став 3 од овој член кој предвидува дека ако делото е сторено од небрежност сторителот ќе се казни со затвор од 1 до 5 години. Со оглед на времето на сторување на кривичното дело, во овој предмет се применуваат одредбите на Кривичниот законик за еколошка правда кои беа усвоени во септември 2023 година.

Фактичка состојба/инкриминирани дејствија

Фактичката состојба во овој предмет како што е опишана во обвинението е дека обвинетиот во нерегистриран склад за откуп и продажба на секунардни сировини неовластено тргувал со отпад. Истиот вршел откуп, складирање и продажба на отпадно железо и друг вид на метален отпад без да биде регистриран и да поседува дозвола од Министерството за животна средина и просторно планирање за управување со отпад. Иако обвинението е поднесено во март 2024 година, сепак од првото закажано во април 2024 година до крајот на постапката се поминати повеќе од 6 месеци. Причините за одлагање на првите три рочишта се поради отсуство на обвинетиот и неговото недоаѓање на судењето.

Пријавител-н/а

Сторител-физичко лице од машки пол, возраст 63 години

Што се однесува до профилот на обвинетиот истиот е од машки пол на возраст од 63 години, живее во урбано градско подрачје и истиот е претходно осудуван со исполнети услови за законска рехабилитација.

Одбрана- со бранител

Во текот на постапката обвинетиот има ангажирано бранител.

Тек и завршување на постапката:

признание на вина по започнување на главна расправа.

Обвинетиот на рочиштето за главна расправа, во присуство на својот адвокат дава признание на вина и истиот е свесен за последиците од признанието.

Судска одлука и санкција: Пресуда по признание

Судот откако ја има заклучена главната расправа донел пресуда со која го огласил обвинетиот за виновен и му изрекува алтернативна мерка условна осуда казна затвор во рок од 1 година која нема да се изврши доколку обвинетиот не стори ново кривично дело во наредните 3 години со заштитен надзор која мерка ќе ја определи Центарот за социјални работи. Против оваа пресуда не е поднесена жалба.

К-62/2018 - Основен суд Веница

Вид на постапка -Обвинителен предлог

Кривично дело - Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 1 од Кривичниот законик, а обвинетото правно лице за кривично дело „Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 3 од Кривичниот законик

Овој кривичен предмет е заведен во Основниот суд Веница по поднесен обвинителен предлог од страна на Основното јавно обвинителство.

Согласно КЗ, Незаконита експлоатација на минерални суровини се врши преку експлоатација на песок, чакал или камен или други минерални суровини определени со закон, од поголема вредност без концесија или дозвола, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години и со парична казна. Ако поради делото од ставот (1) на овој член се стекне корист или настапи штета од големи размери, сторителот ќе се казни со затвор од три до осум години. Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна. Предметите кои се направени или употребени за извршување на кривичното дело ќе се одземат.

Фактичка состојба/Инкриминирани дејствија

Во овој предмет согласно фактичката состојба опишана во обвинителниот предлог обвинетите се товарат дека првообвинетиот И Ј како сопственик и управител на правното лице „Ј..... ДООЕЛ село Ј. – В. во име и за сметка на правното лице во периодот од 1-ви до 5-ти јули 2017 година без дозвола за концесија вршел експлоатација на минерални сурови – песок на КП.бр.4396 во м.в., Ч.п.“ КО В. на која површина дозвола за концесија имало правното лице „В..... ДООЕЛ В. и за што во наведениот период експлоатирал околу 721,5 тони песок во вредност од 216.450,00 денари за кој износ го оштетил правното лице „В.....“ ДООЕЛ В..

Пријавител-нема податок.

Сторител-физичко лице од машки пол,

-Правно лице каде физичкото лице е сопственик и управител

Според податоците, станува збор за жител на урбано градско подрачје, државјанин на Република Северна Македонија.

Правното лице е основано и регистрирано со општа клаузула за бизнис во соодветниот регистар.

Одбрана-собранител

Во текот на судската постапка, обвинетите ангажирале бранител.

Тек и завршување на постапката.

Во прв степен обвинетите се ослободени од обвинение бидејќи Јавниот обвинител не докажал надвор од разумно сомневање дека е сторено делото за кое се обвинуваат. Судот одлучил трошоците на постапката во износ од 33.980,00 денари да паднат на товар на буџетот.

Постапка по правни лекови:

На оваа пресуда, е поднесена жалба од Јавниот обвинител до Апелациониот суд.

Постапка пред Апелациониот суд

Апелациониот суд Штип со пресуда КЖ.бр.93/2019 од 20.05.2019 година, жалбата изјавена од Основниот јавен обвинител од Кочани ја уважил. Пресудата на Основниот суд Веница К.бр.62/2018 од 17.12.2018 година ја преиначил така што обвинетите И Ј од село Ј. И правното лице Друштво за производство, трговија и услуги „ЈТ“ ДООЕЛ село Ј. – В. ги огласил виновни и тоа обвинетиот ИЈ за кривично дело „Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 1 од Кривичниот законик, за кое му изрекот алтернативна мерка – Условна осуда така што му утврдил казна затвор во траење од 6-шест месеци и истовремено определил дека истата нема да се изврши доколку обвинетиот во рок од 2-две години не стори ново кривично дело, како и на парична казна во износ од 2.000 евра до денарска противвредност од 123.000,00 денари, сметано по 61,5 денари за едно евро, а обвинетото правно лице Друштво за производство, трговија и услуги „ЈТ“ ДООЕЛ село Ј. – В. за кривично дело „Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик за кое дело го осудил на парична казна во износ од 100.000,00 денари. Обвинетите биле задолжени да платат паушал во износ од по 3.000,00 денари, како и трошоци на кривичната постапка солидарно да ја платат во износ од 30.000,00 денари. Ги задолжил обвинетите солидарно на оштетеното правно лице „В.....“ ДООЕЛ В. да плати имотно правно побарување во износ од 216.450,00 денари, како и на име трошоци на постапката во износ од 14.040,00 денари.

Вонредни правни лекови

До Врховниот суд на Република Северна Македонија, во законски предвидениот рок обвинетите преку бранителот, адвокат од Ш. против второстепената пресуда поднеле навремена жалба, поради сторени суштествени повреди на постапката, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, поради повреда на членот 316 став 1 точка 1 од Кривичниот законик и поради одлуката за имотно - правното побарување и трошоците на постапката, со предлог жалбата да се уважи пресудата да се укине и предметот да се врати на повторно судење и одлучување.

Постапка пред Врховниот суд

Врховниот суд жалбата на обвинетите ја одбил како неоснована, ја потврдил второстепената пресуда и изречените кривично правни санкции.

Судска одлука и санкција:

Врховниот суд го дал следното образложение:

второстепениот суд правилно извел заклучок и дал според тоа образложени причини поради кои не ги прифатил наводите на одбраната дека песокот го поседуваат од претходно извршени градежни работи со овластување на општината, образложувајќи дека таквите наводи и документи се невалидни со оглед дека се сочинети пред приемот на водостопанската согласност од општината, а доколку било така материјалот со кој работеле согласно законот морал да остане во рамките на речното корито.

Неоснован е и наводот истакнат во жалбата кој се однесува на тоа дека постои недостаток во изреката на пресудата, бидејќи изреката на второстепената пресуда ја содржи вредноста на штетата која што претставува поголем износ, па оттука овој суд наоѓа дека врз основа на правилно утврдена фактичка состојба второстепениот суд правилно го применил материјалното право кога утврдил дека во дејствијата на обвинетиот И Ј се содржани сите битни елементи на кривично дело „Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 1 од Кривичниот законик, а во дејствијата на обвинетото правно лице

Друштво за производство, трговија и услуги „ЈТ“ ДООЕЛ од сео Ј. – В., се содржани сите битни елементи на кривично дело „Незаконита експлоатација на минерални суровини“ од член 225а став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

Во однос на санкцијата, Врховниот суд го наведува следното:

При изрекувањето на кривичната санкција, судот секако ги ценел сите отежителни и олеснителни околности кои влијаат при определувањето на видот и одмерувањето на висината на казната, кои овој суд во потполност ги прифаќа и смета дека изречената алтернативна мерка – Условна осуда, како и парична казна за обвинетиот И Ј и паричната казна за обвинетото правно лице се правилно одмерени и со истите би се постигнале целите на казнувањето.

Вид на постапка -Обвинителен предлог

Кривично дело - Узурпација на недвижности од член 225 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, за правното лице, додека второобвинетата за кривично дело Узурпација на недвижности од член 225 став 1 од Кривичниот законик.

Овој кривичен предмет е заведен во Основниот суд Струга по поднесен обвинителен предлог од страна на Основното јавно обвинителство.

Согласно КЗ, узурпација на недвижности врши тој што со намера за владение ќе заземе туѓа недвижност што со пропис е прогласена за имот во општа употреба, добро под привремена заштита или културно наследство, природна реткост или друго природно богатство или земјоделско земјиште во туѓа сопственост ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Ако делото е сторено со намера земјиштето да се употреби за градба или користење со кое неповратно се уништуваат природните својства на недвижноста, ќе се казни со затвор од една до пет години. Ако делото од овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

Фактичка состојба/Инкриминирани дејствија

Во овој предмет согласно фактичката состојба опишана во обвинителниот предлог обвинетите се товарат дека со намера за владение во село В., завзеле земјоделско земјиште во туѓа сопственост, на начин што на катастарските парцели означени како 2943, 2944, 2946, 2948, 3103, 3097, 3099, 3101, 3105, 3112, 3113 и 3115 кои се сопственост на Република Северна Македонија, а лоцирани на местото С.П. за КО В. во вкупна површина од 244.151 м2, засадиле и обработувале лешникови садници, иако за тоа немале соодветно одобрение од сопственикот на земјиштето.

Пријавител-нема податок.

Сторител-физичко лице од женски пол,

-Правно лице

Според податоците, станува збор за жител на рурално подрачје, државјанин на Република Северна Македонија.

Правното лице е основано и регистрирано со општа клаузула за бизнис во соодветниот регистар.

Одбрана-собранител

Во текот на судската постапка, обвинетите ангажирале бранител.

Тек и завршување на постапката

Во прв степен обвинетите се ослободени од обвинение бидејќи Јавниот обвинител не докажал надвор од разумно сомневање дека е сторено делото за кое се обвинуваат. Судот одлучил трошоците на постапката да паднат на товар на буџетот.

Постапка по правни лекови:

На оваа пресуда, е поднесена жалба од Јавниот обвинител до Апелациониот суд.

Постапка пред Апелациониот суд

Апелациониот суд Битола Апелациониот суд Битола со пресуда КЖ.бр.218/2019 од 10.01.2020 година, обвинетите Друштво за земјоделство, трговија и услуги „Е “ ДОО увоз-извоз В. и М А од село В., ги огласил виновни и тоа првообвинетото правно лице за сторено кривично дело - „Узурпација на недвижности“ од член 225 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик, а второобвинетата за сторено кривично дело - „Узурпација на недвижности“ од член 225 став 1 од Кривичниот законик и на обвинетото правно лице му изрекол парична казна во износ од 100.000,00 денари, а на второобвинетата МА и изрекол алтернативна мерка - Условна осуда, така што и утврдил казна затвор во траење од 3-три месеци и истовремено определил дека истата нема да се изврши доколку обвинетата во рок од 1-една година не стори ново кривично дело. Обвинетите се задолжени да ги надоместат трошоците на име паушал во износ од по 5.000,00 денари

Вонредни правни лекови

До Врховниот суд на Република Северна Македонија, во законски предвидениот рок обвинетите преку бранителот, адвокат против второстепената пресуда поднеле навремена жалба, поради сторени суштествени повреди на постапката, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, поради повреда на Кривичниот законик со предлог жалбата се уважи, обжалената пресуда да се преиначи на начин што ќе се потврди првостепената пресуда, или истата да се преиначи така што ќе се одбие обвинението поради апсолутна застареност на кривичното гонење

Постапка пред Врховниот суд

Врховниот суд жалбата на обвинетите ја одбил како неоснована, ја потврдил второстепената пресуда и изречените кривично правни санкции

Судска одлука и санкција:

Врховниот суд го дал следното образложение:

Правилно второстепениот суд нашол дека критичниот период обвинетите со намера за владение во село В., завзеле земјоделско земјиште во туѓа сопственост, на начин што на катастарските парцели означени како 2943, 2944, 2946, 2948, 3103, 3097, 3099, 3101, 3105, 3112, 3113 и 3115 кои се сопственост на Република Северна Македонија, а лоцирани на местото С.П. за КО В. во вкупна површина од 244.151 м², засадили и обработувале лешникови садници, иако за тоа немале соодветно одобрение од сопственикот на земјиштето.

По наоѓање на овој суд, правилно второстепениот суд нашол дека од изведените докази неспорно произлегува дека предметните парцели претставувале државно земјиште кое го обработувало обвинетото правно лице, кое засадило млади садници од лешник, без притоа да поседува важечки склучен договор за закуп на земјоделско земјиште со надлежното Министерство за Од извршениот инспекциски надзор на ден 27.01.2014 година, било утврдено дека на делови на површини од наведените парцели биле засадувани млади садници од лешник, а при инспекцискиот надзор кој бил извршен на ден 06.10.2014 година, било констатирано дека во моментот биле засадувани млади садници од лешник, иако површините на наведените парцели претставуваат државно земјиште сопственост на РСМ.

Во однос на санкцијата, Врховниот суд го наведува следното:

При изрекувањето на кривичната санкција, судот ги ценел сите отежителни и олеснителни околности кои влијаат при определувањето на видот и одмерувањето на висината на казната, кои овој суд во потполност ги прифаќа и смета дека изречената парична казна за правното лице и изречената алтернативна мерка - Условна осуда се правилно одмерени и смета дека со истите би се постигнале целите на казнувањето.

Вид на постапка -Обвинителен предлог

Кривичното дело - Пустошење на шума по член 226 ст.2 и Кражба по член 235.с5 од Кривичниот Законик.

Ова кривично дело предвидува дека тој што спротивно на пропис или наредба од надлежни органи или друго правно лице врши пренамена, сече или копачи шуми или подбелува стебла или на друг начин пустоши шума или уништува едно или повеќе дрвја во парк, дрворед или на друго место каде сечата не е дозволена, а со тоа не врши друго кривично дело за кое е предвидена потешка казна, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години.

Фактичка состојба/ Инкриминирани дејствија

Според дејствијата опишани во предметот, обвинетиот спротивно на прописите - член 66 став 1 од Законот за шумите, сечел шума во националниот парк Галичица на начин што организирал сеча и исекол 44 стебла дрвја и тоа една Евла со дијаметар 19 сантиметри, една Евла со дијаметар 32 сантиметри, една Евла со дијаметар 22 сантиметри, една Евла со дијаметар 24 сантиметри, 4 Евли со дијаметар 15 сантиметри, една Евла со дијаметар 20 сантиметри, една Евла со дијаметар 27 сантиметри, една Евла со дијаметар 15 сантиметри, 2 Евли со дијаметар 20 сантиметри, една Евла со дијаметар 28 сантиметри, една Евла со дијаметар 22 сантиметри, една Евла со дијаметар 15 сантиметри, една Евла со дијаметар 22 сантиметри, 4 Евли со дијаметар 10 сантиметри, една Евла со дијаметар 44 сантиметри, една Евла со дијаметар 18 сантиметри, една Евла со дијаметар 11 сантиметри, една Евла со дијаметар 24 сантиметри, една Евла со дијаметар 18 сантиметри, една Топола со дијаметар 18 сантиметри, 2 стебла Топола со дијаметар 20 сантиметри, една Топола со дијаметар 15 сантиметри, една Евла со дијаметар 25 сантиметри, една Евла со дијаметар 30 сантиметри, 3 Евли со дијаметар 10 сантиметри, една Евла со дијаметар 25 сантиметри, 4 Евли со дијаметар 8 сантиметри, една Евла со дијаметар 24 сантиметри, една Евла со дијаметар 26 сантиметри, една Евла со дијаметар 21 сантиметри, една Евла со дијаметар 28 сантиметри, по што од оваа шума, со намера противправно да ги присвои, вака пресечените дрвја чие количество е 4.84 м³, а во вредност од 29.040,00 денари, ги одзел со помош на патничко комби возило, со кое ги одвезувал од местото на сеча.

Профил на сторител

Сторителот е лице од машки пол, со завршено високо образование, пензионер, досега неосудуван за други кривични дела ниту се водат активни постапки против него.

Одбрана-собранител

Во текот на судската постапка, обвинетиот ангажирал бранител по сопствен избор.

Тек и завршување на постапката

Во текот на постапката, обвинетиот на прашање на судот нема признаено вина, по што главната расправа се одвивала согласно одредбите на Законот за кривичната постапка со изведување на сите докази предложени од странките во постапката. Во текот на постапката се изведени материјални и вербални докази.

Судска одлука и санкција:

По заклучување на главната расправа судот донел пресуда со која го огласил обвинетиот за виновен и му изрекол алтернативна мерка условна осуда со која се утврдува казна затвор од 1 година која нема да се изврши доколку обвинетиот не стори ново кривично дело во наредните 2 години. Со пресудата судот донел одлука да се одземат од обвинетиот 44 стебла дрвја кои се опишани во фактичката состојба.

Вид на постапка -Обвинителен предлог

Кривично дело - Загрозување на животната средина и природа со отпад од чл. 230 ст.3 од Кривичниот Законик

Ова кривично дело предвидува дека тој што со оставање, фрлање, собирање, со непрописно транспортирање на една или повеќе поврзани пратки, со преработка или отстранување на отпадот, со создавање на депонии спротивно на прописите за заштита на животната средина, пропуштање на вршење надзор над собирањето, со транспортот и преработката, со непрописно управување со отпадот, или на друг начин ќе предизвика или може да предизвика значително оштетување на квалитетот на почвата, воздухот или водата или опасност за животот или здравјето на луѓето или уништување на растителен или животински свет во поголеми размери, или на ретки видови на растенија или животни, ќе се казни со затвор од една до десет години.

Фактичка состојба/ Инкриминирани дејствија

Во периодот од 03.01.2013 до 02.10.2015 година првообвинетиот неовластено тргувал со отпад, а второобвинетиот во периодот од 18.04.2013 година до 02.10.2015 година со умисла му помагал во тоа, така што првообвинетиот како физичко лице и како управител на правното лице „М. Ц.“ ДООЕЛ П. увоз – извоз кое било регистрирано со дејност собирање и обработка на отпад, од разни физички лица купувал неопасен отпад го продавал на правните лица „П. С.“, „Д.“, „Р. Б.“ за што на сметка на правното лице ДООЕЛ „М. Ц.“ при „Х. Б.“ за продадениот отпад се уплатени 1.870.000,00 денари, на сметка на првообвинетиот при „О. Б.“ 6.160.494,00 денари, а второобвинетиот како овластен корисник на сметките на неговата сопруга М. Ј. при „ТТК Б.“ и „О. Б.“ му ги ставил на располагање на првообвинетиот и на истите по основ на продаден отпад биле уплатени 1.895.138,00 денари, кои пари ги присвоил за себе.

Профил на сторители

Двајцата сторители се од машки пол, претходно осудувани за други кривични дела.

Одбрана-собранител

На двајцата обвинети им се поставени бранители по службена должност.

Тек и завршување на постапката

Во текот на главната расправа, на првообвинетиот му се суди во отсуство бидејќи истиот не е достапен на органите на прогон, додека пак второобвинетиот на рочиштето за главна расправа призна вина за делото што му се става на товар.

Судска одлука и санкција:

По заклучување на главната расправа судот донел пресуда со која ги огласи двајцата обвинети за виновни и ги изрече следните санкции:

- Првообвинетиот се осудува на казна затвор во траење од 1 година
- На второобвинетиот му се изрекува условна осуда во траење од 1 година која нема да се изврши доколку обвинетиот во наредните 2 години не стори ново кривично дело.

Вид на постапка -Обвинителен предлог

Кривично дело - Загрозување на животната средина и природа со отпад од чл. 230 ст.3 и ст.5 од Кривичниот Законик

Ова кривично дело предвидува дека тој што со оставање, фрлање, собирање, со непрописно транспортирање на една или повеќе поврзани пратки, со преработка или отстранување на отпадот, со создавање на депонии спротивно на прописите за заштита на животната средина, пропуштање на вршење надзор над собирањето, со транспортот и преработката, со непрописно управување со отпадот, или на друг начин ќе предизвика или може да предизвика значително оштетување на квалитетот на почвата, воздухот или водата или опасност за животот или здравјето на луѓето или уништување на растителен или животински свет во поголеми размери, или на ретки видови на растенија или животни, ќе се казни со затвор од една до десет години.

Фактичка состојба/ Инкриминирани дејствија

Првообвинетиот како сопственик и одговорно лице-управител на ДООЕЛ Е.М.К во периодот од 17.02.2022 г.до 31.03.2022 г во име на сметка на правно лице каде бил откупниот пункт на обвинетото правно лице, без истото да поседува Дозвола за управување со отпад издадена од Управа за животна средина, неовластено тргувало со отпад на начин што, во наведениот период со повеќе лица тргувало односно од истите откупувал стари отпадни предмети за што се изготвени 39 приемници за откуп на старо железо издадено од второобвинетиот.

Пријавител: Државен инспекторат за животна средина

Профил на сторители:

Сторителот е лице од машки пол, со завршено образование, вработен, досега неосудуван за други кривични дела.

Воедно обвинето во оваа постапка е и правното лице ДООЕЛ Е.М.К претставувано од управителот кој е осудуван за претходни кривични дела.

Одбрана-собранител

Обвинетите немаат ангажирано бранител.

Тек и завршување на постапката

Во текот на главната расправа, обвинетите ја признаваат вината за делото што им се става на товар.

Судска одлука и санкција:

По затворање на главната расправа откако судот ја проверил доброволноста на признанија ја донел следната пресуда:

- Обвинетите се огласуваат за виновни и им се изрекува условна осуда во траење од 1 година која нема да се изврши доколку обвинетиот во наредните 3 години не стори ново кривично дело.
- Правното лице се казува со парична казна во износ од 100.000 денари.

Вид на постапка -Обвинителен акт

Кривично дело - Незаконита експлоатација на минерални сировини по член 225-а од Кривичниот Законик

Ова кривично дело предвидува дека тој што без концесија или дозвола или на друг начин неовластено врши експлоатација на минерални сировини определени со закон од поголема вредност, ќе се казни со затвор од шест месеци до три години и со парична казна. Исто така тој што без дозвола или согласност ќе извади песок, чакал или камен од коритата или бреговите на површинските водни тела чие количество е поголемо од три кубни метри, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

Фактичка состојба/ Инкриминирани дејствија

Првообвинетиот и второобвинетиот како соизвршители во периодот од 10.08.2016 година, до 13.04.2017 година, на локалитетот „Билибил Камен“ во близина на Б., во својство на одговорни лица - управители со неограничени овластувања во внатрешниот и надворешниот промет во трето обвинетото ДПТУ С. увоз - извоз село Д.О., Б., во име и за сметка на третообвинетото правно лице, на површина од 28.324 м2 со употреба на багер КОБЕЛКО К-907 и екскаватор ХЈУНДАИ РОБЕКС 465 LC - 7 вршеле експлоатација на минерална сировина - архитектонско украсен камен, чакал и јеловина, без да имаат претходно од Општина Б. добиено Б Интегрирана еколошка дозвола за експлоатација на минерални сировини, иако во моментот на отпочнувањето со експлоатација на минералната сировина знаеле дека согласно член 95 од Законот за животна средина, експлоатацијата на минерални сировини може да се врши само и исклучиво по претходно добиена Б -интегрирана еколошка дозвола од Општината како надлежен државен орган, со што вкупно, во име и за сметка на трето обвинетото правно лице, незаконито експлоатирале 66.589 м3 камен и јаловина, што согласно член 4 од Законот за минералните сировини, претставуваат минерални сировини, како резултат на што трето обвинетото правно лице ДПТУ С.увоз - извоз село Д.О. ДОО Б., со што извршиле експлоатација од поголема вредност во износ од 4.407.526,00 денари.

Профил на сторители:

Во предметот се обвинети две физички лица од машки пол, со завршено образование, претходно неосудувани и едно правно лице.

Одбрана-собраниел

Обвинетите имаат ангажирано бранител.

Тек и завршување на постапката

Во текот на постапката, обвинетите не ја признале вината па така судскиот процес продолжил на главна расправа која е започната со воведни говори, доказна постапка и завршни зборови.

Судска одлука и санкција:

Откако завршила главната расправа судот ја донел следната одлука:

- Обвинетите се огласуваат за виновни и им се изрекува условна осуда на прво и второобвинетиот во траење од 6 месеци која нема да се изврши доколку обвинетите во наредната 1 година не сторат ново кривично дело. Исто така им се изрекува и парична казна во висина од 46.125 денари по обвинет.
- На обвинетото правно лице му е изречена парична казна во висина од 250.000 денари

Анализа на казнената политика

41

Споредбено, во овие предмети судот се забележува дека судовите во Република Северна Македонија за овој вид на кривични дела – од областа на животната средина и природата изрекуваат алтернативна мерка – условна осуда.

Особено е интересно дека профилот на сторителите на овој вид криминалитет оди во крајности, па така имаме сторители кои се на повозрасната граница и кои се веќе во пензија, но имаме и сторители кои се млади. Во однос на образованието и претходната осудуваност, мора да се напомене особено за неосудуваноста дека судот не му дава важност особено на овој податок бидејќи на крајот, според висината на казните истите се идентични како за осудените, така и за неосудените лица.

Што се однесува пак до дејствијата на обвинетите кои ги сториле делата, се забележува разноликост во извршените дејствија, па така условна осуда е изречена и за фрлање на градежен отпад (шут), но и за незаконита експлоатација на минерални сировини каде експлоатација е од поголема вредност во износ од 4.407.526,00 денари.

Оттаму, важно ќе биде и понатаму да се следи постапувањето на судовите во овие предмети со оглед дека станува збор за многу мал број на предмети за да може во иднина да се воедначи казнената политика соодветно на делата кои се сторени, но и на сторителите. Исто така, доколку навистина постои толку голема разноликост на дејствијата, а се изрекуваат многу слични казни на истите, потребно ќе биде да се детектираат состојбите и причините за изрекувањето на вакви пресуди од страна на судовите.

